

Grupių orientavimo kokybės tam tikrose Europos šalyse suvestinė ataskaita

Projekto valdymas: Karin Steiner

Redagavimas: Ruth Kasper

Projektas: GuideMe!
www.guideme.at

Data: 2010 metų birželis

Turinys

1	Įvadas	3
2	Santrauka	3
3	Grupių profesinio orientavimo pasirinkimas	4
4	Profesinio orientavimo iniciatoriai	5
5	Įmonės, vykdančios mokymus	6
5.1	Orientavimo teikėjai ir mokymų turinys	8
5.2	Konsultantams reikalingas pirminis ir tęstinis išsilavinimas	9
5.3	Orientavimo įstaigoms privalomi kokybės sertifikatai	10
6	Kokybės programos tęstiniam grupių mokymui	11
6.1	Kokybės padėtis grupių orientavime	12
6.2	Problemos sistemos ir meta-lygmenyje	12
6.3	Specialistų patarimai kokybės gerinimui	12
7	Galiojantys kokybės standartai grupių orientavime	13
8	Kokybės gerinimo pastangos ir atskiros kokybės programos	14

1 Įvadas

Projektas GuideMe! yra novatoriškas projektas, paremtas „Leonardo da Vinci projektu“, remiamas Europos Sąjungos. Projekto tikslas yra praplėsti jau sukurtas kokybės gaires ir programą, kad „naujoms“ šalims būtų galima pagerinti orientavimo priemonių kokybę, remiantis prieš tai vykusiu projektu QUINORA. Bus sudarytas pagrindas bendriems ES orientavimo kokybės kriterijams ir pritaikytas naujoms šalims partnerėms: Austrijai, Turkijai, Graikijai, Bulgarijai, Lietuvai ir Lenkijai.

Iš pradžių GuideMe! projekto šalys partnerės ataskaitoje apibūdino profesinio orientavimo padėtį savo šalyje. Suvestinės ataskaitos tikslas yra sujungti šias ataskaitas ir atrasti panašumus bei skirtumus, o taip pat ateities uždavinius visose šalyse partnerėse.

2 Santrauka

Žemiau esančiuose skyriuose bus apžvelgiama orientavimo kokybė GuideMe! šalyse partnerėse. Be to, bus apibūdintos kokybės programos, skirtos orientavimo priemonėms ir personalui, bei pastangos pagerinti kokybę kiekvienoje šalyje. Galų gale bus aptariami pagrindiniai sunkumai ir kokybės problemos, kurias dar reikia išspręsti.

Dalyvaujančios šalys yra Austrija, Bulgarija, Graikija, Lietuva, Lenkija ir Turkija. Kokybės situacija, naudojamos kokybės programos ir standartai šiose šalyse labai skiriasi. Nepaisant to, galima įžvelgti ir panašumų:

- Nėra jokių visuotinių kokybės standartų (taikomų visoje šalyje) grupių orientavimo priemonėms ir paslaugoms. Daugumos šalių kokybės standartai yra nustatomi tik viešosioms profesinio orientavimo įstaigoms.
- Valstybinės viešosios įdarbinimo tarnybos yra svarbiausios profesinio orientavimo (ir mokymo) iniciatorės ir teikėjos. Pavyzdžiui, Lenkijoje valstybinė įdarbinimo agentūra yra vienintelė orientavimo iniciatorė. Viešosios įdarbinimo agentūros siūlo platų paslaugų ir mokymų asortimentą kelioms tikslinėms grupėms, pavyzdžiui, bedarbiams (atskirai jauniems ir pagyvenusiems bedarbiams), imigrantams, moterims, neįgaliesiems ir t.t. skirtingose aplinkose (asmeniškai ir grupėmis, virtualioje terpėje). Orientavimo paslaugos teikiamos vietiniuose ir regioniniuose viešųjų įdarbinimo agentūrų centruose.

Be profesionalių mokymo priemonių, dauguma viešųjų įdarbinimo agentūrų siūlo motyvavimo ir aktyvinimo kursus (Bulgarijoje, Turkijoje, Lenkijoje), o taip pat ir orientavimo kursus (Austrijoje). Keliose šalyse valstybinės įdarbinimo agentūros ir ministerijos skelbia mokymų/orientavimo priemonių paraiškų konkursus, tuomet juos vykdo įvairios viešosios ir privačios institucijos.

- Mokytojų ir patarėjų mokymo standartai skiriasi kiekvienoje šalyje, taip pat priklausomai nuo to ar mokytojas/patarėjas dirba viešojoje ar privačioje įstaigoje. Be abejo, dauguma šalių partnerių iš mokytojų/patarėjų reikalauja oficialaus išsilavinimo ir praktinės darbo patirties. Be reikalaujamų specifinių žinių ir darbo patirties, svarbūs ir kiti sugebėjimai bei bendravimo ir psichologijos išmanymas.
- Vis daugiau šalių siūlo mokymo programas, specialiai pritaikytas profesiniam konsultavimui ir mokymui. Kai kurie universitetai siūlo pedagogikos,

psichologijos ir kt. studijų programas, suteikiančias profesinio konsultavimo ir mokymo kvalifikaciją. Tam tikros aukštojo mokslo programos tampa vis svarbesnėmis kai kuriose šalyse partnerėse: Lietuvoje, Graikijoje ir Turkijoje, kur buvo sukurtos bakalauro ar net magistrantūros (Lenkijoje) studijų programos.

- Dėl staigių ekonomikos pokyčių profesinis mokymas ir orientavimas tapo svarbiausiu politikos klausimu visose šalyse partnerėse. Pagrindinis profesinio mokymo ir orientavimo teikėjų uždavinys šiandien yra prisitaikyti prie nuolat besikeičiančios darbo rinkos.

Kuriant ir vykdant orientavimo priemones šalyse partnerėse galima išvengti panašių problemų:

- Bendravimo sunkumai tarp orientavimo iniciatorių ir vykdančių organizacijų, vykdančių organizacijų ir mokytojų/patarėjų, mokytojų/patarėjų ir klientų/dalyvių yra dažna problema. Mokytojai/patarėjai dažnai susiduria su problema, kad mokymų projektas, kurį sudaro orientavimo iniciatoriai (dažnai įdarbinimo agentūros) yra sudarytas nepakankamai atsižvelgiant į dalyvių poreikius. Mokymų projektai turėtų būti lankstesni, kad būtų galima atsižvelgti į dalyvių poreikius. Mokymai, kurie yra pritaikyti klientų poreikiams, turi teigiamą poveikį jų motyvacijai.
- Daugumoje šalių partnerių jaučiamas orientavimo priemonių vertinimo trūkumas. Turi būti taikomas nuolatinis ir tikslingas orientavimo paslaugų vertinimas, kad būtų galima nustatyti trūkumus ir pagerinti siūlomų paslaugų kokybę. Vertinimas turėtų būti ir išorinis ir vidinis. Be to, kokybės valdymas galiausiai reiškia valstybinių ir Europos kokybės standartų įvedimą. ES yra svarbus pagrindas standartizuojant ir įvedant kokybės standartus visose Europos šalyse pagal pateiktą kokybės programą.
- Orientavimo paslaugos dažniausiai yra nepakankamai pritaikytos prie darbo rinkos poreikių ir jos tendencijų.

(Paminėtos problemos smulkiau aptariamos skyriuje 5.2. „Problemos sistemos ir meta-lygmenyje.“)

3 Grupių profesinio orientavimo pasirinkimas

Daugumoje šalių partnerių orientavimas yra vykdomas įvairių organizacijų (Austrijoje, Bulgarijoje, Lietuvoje, Graikijoje ir Turkijoje). Viešosios įdarbinimo agentūros yra ypatingai svarbios, o jų veiklą apibrėžia ir kontroliuoja šalies įstatymai. Orientavimas Lenkijoje yra išimtinai organizuojamas ir valdomas Darbo ministerijos, Socialinės politikos ir Švietimo ir mokslo ministerijos įstatymų.

Orientavimas Lietuvoje yra perskirtas į dvi atskiras profesines sritis – informaciją profesiniais klausimais, kurią dažniausiai teikia mokytojai, ir profesinį konsultavimą, kurį teikia karjeros vadovai ir psichologai.

Pagrindiniai orientavimo paslaugų teikėjai Bulgarijoje yra Nacionalinė įdarbinimo agentūra (per savo biurus visoje šalyje) ir privatūs orientavimo centrai ir agentūros. Vaikų ir jaunuolių profesinį orientavimą teikia universitetų karjeros centrai ir pedagoginiai patarėjai, dirbantys vidurinėse ir profesinėse mokyklose. Dėl aukšto nedarbo lygio orientavimo veiklos pagrindinis siekis Bulgarijoje yra motyvuoti ir skatinti asmenis, kad jie galėtų savarankiškai orientuotis darbo rinkoje ir sugebėtų pasirinkti jų profesiniam tobulėjimui tinkamus mokymus. Pagal „skatinimo įsidarbinti įstatymą“, orientavimas turi siūlyti tris pagrindines paslaugas: profesinį orientavimą

(daugiausia moksleiviams, besirenkantiems profesiją ir tolesnius mokymus), profesinio mokymo kursus ir profesinį švietimą.

Graikijoje yra dvi svarbios orientavimo įstaigos – „Nacionalinis profesinio orientavimo išteklių centras“, dirbantis kaip vyriausybinių valdančioji agentūra ir „Nacionalinė profesinio mokslo ir įdarbinimo susiejimo sistema“, kuri koordinuoja įvairių su profesiniu orientavimu susijusių veiklą. Šios dvi organizacijos, kartu su Nuolatinio švietimo ir religinių reikalų ministerija bei Darbo ir socialinės apsaugos ministerija valdo Graikijos profesinio orientavimo plėtrą ir atlieka jos priežiūrą.

Turkijos viešoji įdarbinimo agentūra ISKUR yra pagrindinė profesinio orientavimo ir mokymo priemonių organizuotoja ir siūlo paslaugas savo regioniniuose centruose visoje šalyje. ISKUR teikia konsultacijas darbo paieškos klausimais, informaciją apie paskyrimą į darbą, darbo skelbimus, darbo rinkos analizę, profesinį mokymą ir orientavimą. Be to, ISKUR siūlo keletą aktyvių darbo rinkos programų, padedančių bedarbiams integruotis į darbo rinką. ISKUR taip pat siūlo konsultacijas ir mokymus tam tikroms tikslinėms grupėms (neįgaliesiems, jauniems bedarbiams, moterims). Vaikų ir paauglių orientavimas yra vykdomas tik Mokslo ministerijos.

Austrijoje kelios privačios ir viešosios įstaigos (politinės partijos, profesinės sąjungos, darbo rūmai) siūlo orientavimą ir mokymus įvairioms tikslinėms grupėms (skirtingo amžiaus bedarbiams, imigrantams, neįgaliesiems ir t.t.). Pagrindinis orientavimo iniciatorius ir rėmėjas yra Austrijos viešoji įdarbinimo tarnyba. Valstybės lygmenyje Švietimo, meno ir kultūros ministerija vadovauja suaugusiųjų švietimo organizavimui. Regioniniame lygmenyje yra atsakingų valstybės įstaigų tinklas, kuriame „Profesinės informacijos centrai“, įkurti Viešosios įdarbinimo tarnybos, vadina labai svarbų vaidmenį.

4 Profesinio orientavimo iniciatoriai

Kaip jau buvo minėta, viešosios įdarbinimo agentūros yra pagrindinės orientavimo priemonių iniciatorės visose GuideMe! šalyse partnerėse. Dažniausiai jos dirba valstybiniame lygmenyje, o per savo biurus ir regioniniame lygmenyje. Jos teikia daug orientavimo paslaugų: informaciją apie profesijas ir darbo rinką, profesinius mokymus, aktyvinimo priemones ir konsultavimą (asmeninį ir grupėmis). Lenkijos padėtis yra gana išskirtinė – Darbo ministerijos ir Švietimo ministerijos įkurtos agentūros yra *vienintelės* profesinio orientavimo veiklos iniciatorės ir valdytojos.

Lietuvoje galima išskirti dvi pagrindines tarnybas, kurios yra įkurtos ir organizuojamos keleto viešųjų vyriausybės institucijų, pavyzdžiui, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos, Statistikos departamento, Informacinės visuomenės plėtros komiteto ir šalies savivaldų institucijų. Du pagrindiniai profesinio orientavimo rėmėjai yra Profesinio konsultavimo tarnyba, kuri informuoja žmones apie mokslo ir darbo galimybes šalyje ir užsienyje, ir Profesinio orientavimo centrai, siūlantys keletą orientavimo paslaugų. Visas profesinio orientavimo ir konsultavimo paslaugas koordinuoja Profesinio mokymo taryba, kurią sudaro švietimo ir mokslo ministras bei socialinės apsaugos ir darbo ministras.

Panašiai kaip ir Lietuvoje, profesinio orientavimo paslaugos Graikijoje yra teikiamos švietimo ir įdarbinimo sektoriuose. Pirmuoju atveju orientavimą organizuoja „Karjeros ir konsultavimo centrai“ (valdomi įstatymų), kurie yra prižiūrimi Švietimo ministerijos. Įdarbinimo sektoriuje „Žmogiškųjų išteklių panaudojimo organizacija“ yra pagrindinis organas, teikiantis nuolatinės profesinio mokymo programas (ir jas pritaikantis prie kintančių darbo rinkos poreikių).

Bulgarijoje situacija yra panaši – pagrindinis profesinio orientavimo iniciatorius yra nacionalinė įdarbinimo agentūra, kuri taip pat siūlo orientavimą ir mokymus savo darbo biuruose, esančiuose skirtinguose regionuose (agentūra taip pat bendradarbiauja su vietos savivaldybėmis). Be to, orientavimo ir mokymo paslaugas teikia keletas privačių centrų. Agentūra planuoja ir teikia mokymus, konsultacijas ir aktyvinimo priemones (dirbantiems ir nedirbantiems asmenims). Visos orientavimo priemonės yra paremtos valstybine įdarbinimo politika, kurią prižiūri nacionalinės „Bendradarbiavimo tarybos“. Įdarbinimo ir orientavimo politika Bulgarijoje yra pagrįsta kasmetiniu šalies planu, kurį sudaro Darbo ir socialinės politikos ministerija pagal Bulgarijos darbo rinkos tendencijas ir poreikius. Švietimo, jaunimo ir mokslo ministerija kontroliuoja plano įgyvendinimą. Kita svarbi institucija yra Nacionalinė profesinio švietimo agentūra, kuri patvirtina su profesiniu švietimu ir profesiniais kursais susijusią veiklą ir koordinuoja susijusias įstaigas.

Turkijoje pagrindiniai orientavimo veiklos iniciatoriai yra Švietimo ministerija ir Turkijos viešoji įdarbinimo agentūra ISKUR, kurią valdo Darbo ir socialinės apsaugos ministerija bei Nacionalinio švietimo ministerija. ISKUR biurai visoje šalyje teikia tris pagrindines paslaugas: įdarbinimo paslaugas; informaciją apie darbo rinką ir asmeninius patarimus dėl bedarbių draudimo išmokų; konsultavimą profesiniais klausimais; profesinius mokymus. ISKUR taip pat teikia mokiniams ir paaugliams skirtas paslaugas ir informaciją. Kitos svarbios tikslinės ISKUR grupės yra savo profesinį gyvenimą pradedantys, arba specialybę norintys pakeisti žmonės, (ilgą laiką) nedirbantys asmenys ir asmenys, norintys lavinti savo profesinius sugebėjimus.

Austrijoje, kaip ir Turkijoje su Bulgarija, svarbiausias orientavimo paslaugų teikėjas yra viešoji įdarbinimo tarnyba ir jos vietiniai biurai, teikiantys informaciją ir konsultavimo paslaugas tiesiogiai ir netiesiogiai per pelno siekiančias ir nesiekiančias įmones. Kita labai svarbi priemonė yra šešių savaičių orientavimo kursai bedarbiams, kur jie analizuoja savo pomėgius ir sugebėjimus, bei susikuria ateities karjeros/mokymosi planą. Kitos viešosios įstaigos, teikiančios profesinio orientavimo paslaugas yra Prekybos rūmai (ypač profesinės informacijos ir profesinio konsultavimo paslaugas), Darbo rūmai, teikiantys informaciją apie tęstinius mokymus ir asmenines konsultacijas, pramonės sąjungos (jos siūlo tęstinius mokymus tam tikrose profesijos srityse savo nariams), bažnyčios, politinės partijos, regionai ir savivaldybės, privačios/viešosios suaugusiųjų švietimo organizacijos (Ekonominės plėtros institutas, Profesinio mokymo institutas).

5 Įmonės, vykdančios mokymus

Daugelyje šalių partnerių (Lietuvoje, Bulgarijoje, Lenkijoje, Austrijoje) viešosios įdarbinimo agentūros yra pagrindinės profesinių mokymų sudarytojos ir teikėjos. Agentūros mokymus teikia tiesiogiai per pasamdytus mokytojus arba skelbia paraiškų konkursus (Austrijoje, Bulgarijoje). Visose šalyse mokymai teikiami įvairioms tikslinėms grupėms (jaunuoliams, pagyvenusiems nedirbantiems asmenims, neįgaliesiems, imigrantams ir t.t.).

„Darbo rinkos mokymo biurai“ teikia mokymus ir konsultacijas per septynis savo biurus didžiausiuose Lietuvos miestuose. Biuruose siūlomos konsultavimo ir mokymų paslaugos kelioms tikslinėms grupėms, o taip pat integracijos į darbo rinką programos, karjeros planavimo ir tobulėjimo paslaugos. „Lietuvos darbo birža“ teikia konsultacijas profesiniais klausimais, o psichologinių konsultacijų siekiančius asmenis nukreipia į atitinkamas institucijas. Kitos institucijos, pavyzdžiui, „Lietuvos studentų kūrybingo techninio darbo rūmai“ teikia medžiagą profesiniam konsultavimui, bei medžiagą apie darbo galimybes įvairiose srityse. Be to, psichologai ir socialiniai

pedagogai dirba vidurinėse mokyklose ir universitetuose visoje Lietuvoje ir padeda mokiniams ir studentams planuoti karjerą.

Lenkijoje įvairios institucijos teikia profesinį konsultavimą ir mokymus regioniniuose viešosios įdarbinimo tarnybos biuruose, o taip pat per viešąsias ir privačias įstaigas, žmogiškųjų išteklių agentūras, profesinio orientavimo agentūras ir laikinojo darbo agentūras. Kiti teikėjai yra Lenkijos darbdavių asociacijos, bedarbių asociacijos ir nevyriausybinės organizacijos. Pagal Lenkijos įstatymus, šios institucijos turėtų teikti informaciją apie darbus, darbo rinkos situaciją, galimybes mokytis ir dalyvauti kursuose. Ieškantieji darbo aukščiau išvardintose institucijose taip pat gali pasitikrinti savo profesinius sugebėjimus ir interesus, bei išanalizuoti savo tinkamumą tam tikroms profesijoms ar sritims. Institucijos taip pat teikia konsultacijas bedarbių grupėms ir padeda darbdaviams/įmonėms pasirinkti kandidatus.

Bulgarijoje galima išskirti įstaigas, teikiančias konsultacijas ir mokymus, bei įstaigas, kurios tik suteikia informaciją. Dauguma valstybinių ir privačių įstaigų teikia konsultacijas ir atlieka mokymus, o „Informacijos ir profesinio orientavimo centrai“ atlieka profesinį orientavimą ir mokymą skirtingoms tikslinėms grupėms. Universitetų karjeros centrai teikia profesionalias orientavimo paslaugas (įskaitant ir informaciją apie laisvas darbo vietas, galimybes atlikti praktiką, darbo rinkos tendencijas ir t.t.). Nacionaliniai viešieji įdarbinimo biurai skelbia paraiškų konkursus mokymams ir teikia konsultacijas bedarbiams, bei padeda surasti tinkamą darbą (suderinant kvalifikaciją su laisvomis darbo vietomis). Be to, privačios įdarbinimo įstaigos, kurios savo veiklai turi gauti teisinį leidimą, taip pat teikia informaciją, konsultacijas ir psichologų pagalbą ieškantiems darbo asmenims (grupėse ir individualiai). Universitetų karjeros centrai teikia konsultavimo paslaugas studentams (įsidarbinimo sugebėjimų vystymas, profesinių sugebėjimų vertinimas ir t.t.).

Pagrindinis profesinio konsultavimo ir mokymų teikėjas Turkijoje yra viešoji įdarbinimo agentūra ISKUR, o be jos dar yra privačių įstaigų, pavyzdžiui KAR-DER („Konsultavimo profesiniais klausimais ir žmogiškųjų išteklių valdymo asociacija“), profesinės sąjungos, labdaringos įstaigos, pramonės rūmai.

Panašiai kaip Turkijoje ir Bulgarijoje, Austrijos viešoji įdarbinimo tarnyba, kartu su Austrijos švietimo, meno ir kultūros ministerija skelbia paraiškų konkursus mokymams. Austrijoje profesinį mokymą atlieka kelios privačios ir valstybinės mokymo įstaigos. Pati viešoji įdarbinimo tarnyba teikia konsultacijas bedarbiams. Dar vieni mokymų teikėjai yra Austrijos ekonomikos rūmai per „Ekonominės plėtros institutus“ ir Darbo rūmai, kurie siūlo nemokamas konsultacijas karjeros klausimais (bendradarbiaudami su Austrijos profesine sąjunga).

Graikijoje profesinis mokymas yra perskirtas į dvi dideles dalis: pagrindinis profesinis mokymas ir tęstinis profesinis mokymas. Apskritai, pagrindinį profesinį mokymą prižiūri Nacionalinė mokslo ir religinių reikalų ministerija. Keli (valstybiniai ir privatūs) „Profesinio mokymo institutai“ vykdo mokymus pagal „Nacionalinę profesinio mokymo sistemą“. Jie teikia profesinius mokymus įvairiose srityse (IT, vadybos ir t.t.). Tęstinį profesinį mokymą Graikijoje vykdo keletas įstaigų, kurias prižiūri kelios ministerijos, tokios kaip (valstybiniai ir privatūs) „Profesinio mokymo centrai“, įgalioti Nacionalinio profesinių mokymų struktūrų akreditacijos centro. Pagrindinis tęstinio mokymo tikslas yra atnaujinti ir patobulinti ieškančiųjų darbo sugebėjimus.

Kita svarbi įstaiga yra „Specialių poreikių turinčių asmenų pedagoginis institutas“, kuris teikia konsultacijas neįgaliesiems. Taip vadinamose „Antrojo šanso mokyklose“ jauni suaugusieji (18 – 30 metų), kurie nebaigė mokyklos, gali užbaigti mokyklos

kursą. Galiausiai reikėtų paminėti, kad orientavimo paslaugų teikimas mokyklose yra pagrindinė politinė problema Graikijoje.

5.1 Orientavimo teikėjai ir mokymų turinys

Visose šalyse partnerėse orientavimas yra teikiamas ir pavieniams asmenims ir grupėms, o siejami tikslai yra panašūs: suteikti informaciją apie darbo rinką, tam tikras profesijos sritis ir profesijas, padėti klientams pasiruošti pokalbiui dėl darbo, ištirti individualius sugebėjimus ir jei reikia pasiūlyti (profesinius) mokymus.

Lietuvoje vykdomas ir individualus konsultavimas ir konsultavimas grupėmis. Svarbiausios temos yra karjeros vystymas ir keitimas, darbo paieškos metodai, pasiruošimas pokalbiui dėl darbo ir įsidarbinimui reikalingų dokumentų paruošimas, asmeninių sugebėjimų vertinimas. Be to, yra vykdomos psichologinio aktyvinimo, sociopsichologinio reabilitavimo ir integracijos į darbo rinką programos. Šios programos skatina dalyvius apmąstyti savo ambicijas ir tikslus, kurti emocinio saviregulavimo metodus ir gerinti socialinius sugebėjimus (bendravimą ir t.t.).

Kaip ir Lietuvoje, Lenkijoje orientavimas yra vykdomas asmeniškai ir grupėmis, siekiant panašių tikslų: ištirti klientų profesinius interesus ir polinkius, naudojant vietinius, regioninius, valstybinius ir tarptautinius informacijos šaltinius padėti surasti tinkamą darbą, suteikti informaciją apie įsidarbinimo galimybes skirtinguose verslo sektoriuose. Yra ir specialių pasiūlymų asmenims, neturintiems jokios darbo paieškos patirties, ilgą laiką nedirbantiems (pavyzdžiui, taip vadinamos „aktyvinimo sesijos“ motyvaciją praradusiems žmonėms) ir asmenims, kurie padarė ilgą pertrauką savo karjere.

Nacionalinė Bulgarijos įdarbinimo tarnyba teikia profesinio orientavimo paslaugas ir informaciją individualiems asmenims ir grupėms per savo biurus visoje šalyje. Agentūra taip pat teikia motyvacijos mokymus ieškantiesiems darbo (motyvacijos mokymai trunka nuo 30 valandų, kaip profesinių mokymų dalis, iki 120 valandų, kaip atskiri mokymai). Bulgarijoje nėra didelės paklausos individualioms konsultacijoms.

Kaip jau buvo minėta ankstesniame skyriuje, profesinis orientavimas Graikijoje yra teikiamas atskirai išsilavinimo sektoriuje ir įdarbinimo sektoriuje. Kiekviename sektoriuje orientavimo paslaugas siūlo skirtingos įstaigos. Viešieji „Karjeros ir konsultavimo centrai“ tiesiogiai siūlo orientavimo paslaugas individualiems asmenims ir grupėms, o be to, jie padeda mokyklų karjeros konsultantams, kurie patys dirba su individualiais asmenimis arba grupėmis. Įdarbinimo sektoriuje „Skatinimo įsidarbinti centrai“ teikia orientavimo paslaugas grupėms, o jų pagrindinė tikslinė grupė yra bedarbiai. Šios valstybinės įstaigos teikia profesinio orientavimo paslaugas individualiems asmenims ir grupėms: informacijos centrai bedarbiams ir informaciją apie profesines galimybes teikiančios įmonės, informacijos biurai bedarbiams ir Graikijos darbininkų konfederacijos įmonės, bei vietinės valstybinės, informaciją teikiančios organizacijos.

Pagrindiniai orientavimo iniciatoriai Turkijoje yra Nacionalinė švietimo ministerija ir viešoji įdarbinimo tarnyba ISKUR, kurios abi siūlo orientavimą individualiems asmenims ir grupėms, bei skirtingoms tikslinėms grupėms, tokioms kaip bedarbiai, moterys, neįgalieji ir nedirbantys jaunuoliai. Didelės įmonės savo darbuotojams teikia orientavimo paslaugas vietoje.

Austrijoje individualių asmenų orientavimas ir grupių orientavimas yra sujungti: asmenys, dalyvaujantys profesinio orientavimo priemonėse, dalyvauja ir bendruose seminaruose, kurių metu mokytojai dirba su visa grupe kartu, ir atskirose, asmeninėse konsultacijose. Viešoji įdarbinimo tarnyba nustato grupių orientavime ar

aktyviniame dalyvaujančių dalyvių skaičių, kuris dažniausiai yra 10-15 asmenų. Be to, vis labiau naudojamas „virtualus konsultavimas“ internetu (virtualus konsultavimas siūlo interesų ir sugebėjimų testus, bei testus, padedančius pasirinkti darbą).

5.2 Konsultantams reikalingas pirminis ir tęstinis išsilavinimas

Šalyse partnerėse orientavimo paslaugas teikiančiam personalui keliami kvalifikacijos reikalavimai labai skiriasi. Bulgarijoje, Lenkijoje ir Graikijoje dauguma mokytojų/konsultantų turi apsiginti mokslinį laipsnį. Be to, visuomet reikalaujama darbo patirtis mokant/konsultuojant. Austrijoje ir Lietuvoje yra skirtingų (neuniversitetinių) mokymo programų mokytojams/konsultantams: Austrijoje pagrindinis orientavimo ir mokymų teikėjas, Austrijos viešoji įdarbinimo tarnyba, nustatė kvalifikacijos standartus visiems mokytojams/konsultantams, dirbantiems viešojoje įdarbinimo tarnyboje. Šie standartai nurodo teorinių žinių ir praktinių sugebėjimų reikalavimus mokytojams/konsultantams. Pastaraisiais metais kai kuriose šalyse buvo įkurtos profesinio mokymo ir orientavimo magistrantūros studijų programos (Lietuvoje, Lenkijoje, Bulgarijoje).

Skirtingose „Darbo rinkos studijų ir mokymo programų registro“ programose apimami visi mokytojų/konsultantų išsilavinimo aspektai. Besimokantieji išmoksta analizuoti profesinę veiklą skirtinguose sektoriuose, išvysto reikalingus emocinius ir psichologinius sugebėjimus, o taip pat ir grupės psichologijos ir bendravimo įgūdžius. Mokytojas taip pat išmokta analizuoti profesinę asmens praeitį ir gali pasiūlyti tinkamus mokymosi ir/ar karjeros planavimo žingsnius. Vytauto Didžiojo universiteto studijų programa yra dar viena galimybė tapti profesiniu mokytoju ir konsultantu (baigiama su Magistranto laipsniu).

Lenkijoje asmenys, kurie nori tapti mokytoju/konsultantu, gali pasirinkti universiteto (magistrantūros) studijų programą, kuri gali būti dieninė arba papildoma. Apskritai, Lenkijoje galima išskirti keturis mokytojo/konsultanto lygius: patarėjas-praktikantas profesiniais klausimais, kuris gali dirbti tik prižiūrimas sertifikuoto konsultanto; patarėjas profesiniais klausimais (turintis magistro laipsnį ir bent 12 mėnesių darbo patirtį konsultuojant); pirmo lygio konsultantas profesiniais klausimais (turintis magistro laipsnį ir bent 2 metų darbo patirtį); antro lygio konsultantas profesiniais klausimais (magistro laipsnis ir bent 3 metų darbo patirtis dirbant pirmo lygio konsultantu).

Dauguma Bulgarijos konsultantų turi pedagogo, sociologo ar panašų laipsnį. Apskritai, vis daugiau mokytojų įgyja mokslinius laipsnius, nors tai oficialiai ir nereikalaujama. Keletas universitetų jau siūlo magistrantūros studijų programas mokytojams/patarėjams. Nacionalinė įdarbinimo agentūra pateikia tokius reikalavimus mokytojams/konsultantams: jų kvalifikacija turi atitikti mokymų medžiagą, o jų darbo patirtis turi būti bent 600 mokymo valandų toje srityje. Kai kurios mokymo įstaigos sukūrė savo mokymus pasamdytiems mokytojams.

Panašiai kaip Bulgarijoje ir Lenkijoje, būsimoji mokytojai/konsultantai Graikijoje gali pasirinkti tarp mokymų orientavimo agentūrose ir magistrantūros studijų programos (pavyzdžiui Atėnų universitete), kurioje taip pat atliekami ir praktiniai mokymai (300-400 valandų, priklausomai nuo programos). Magistrantūros studijos yra prieinamos studentams, kurie jau turi bakalauro laipsnį ir yra baigę humanitarinių, socialinių, ekonomikos ar taikomųjų mokslų studijų programas Graikijos universitete arba pedagoginiame institute. Konsultantai, dirbantys švietimo sektoriuje, pavyzdžiui, „Karjeros ir konsultavimo centruose“ ar „Konsultavimo mokymosi klausimais biuruose“ iš esmės yra mokytojai, pabaigę vienerių metų patarėjo profesiniais klausimais magistrantūros studijų programą. Be to, jiems reikia 6

mėnesių mokymų (900 valandų) apie profesinio orientavimo informacijos rinkimą, skleidimą ir dokumentaciją, kad galėtų dirbti „informacijos ir dokumentacijos specialistais“. Mokytojai, dirbantys profesinių mokymų srityje turi būti pabaigę pedagogikos studijų programą (ar panašią) ir dviejų semestrų aukštosios mokyklos pedagogikos ir technologijų studijų programą.

Turkijoje mokytojai, norintys dirbti viešojoje įdarbinimo tarnyboje, turi turėti atitinkamas žinias ir darbo patirtį. Ankaros universitetas siūlo „Žmogiškųjų išteklių valdymo ir konsultavimo karjeros klausimais“ magistrantūros studijų programą.

Austrijoje konsultantams ir mokytojams keliami kvalifikacijos reikalavimai yra labai nevienodi atsižvelgiant į jų turinį, trukmę ir kainą. Nėra jokių visoje šalyje taikomų ir patvirtintų kokybės standartų mokytojams. Austrijos viešosios įdarbinimo tarnybos darbuotojai turi būti pabaigę bent vidurinę mokyklą ir turėti reikiamų sugebėjimų. Kokybės standartai gali būti keičiami kiekviename regioniniame viešosios įdarbinimo tarnybos skyriuje, tačiau jie turi atitikti bendrus nuostatus. Privalomi dalykai yra grupės veikla/grupės dinamika, bendravimo pagrindai ir susivaldymo būdai, mokymo metodologija (mokymų pritaikymas skirtingoms tikslinėms grupėms ar skirtingiems poreikiams), pristatinėjimo metodai, konfliktų sprendimas, mokymų planavimas (programų kūrimas, jų pritaikymas tam tikroms grupėms, laiko planavimas ir t.t.). Turintys 5 metų darbo patirtį viešojoje įdarbinimo tarnyboje konsultantai/mokytojai gauna „viešosios įdarbinimo tarnybos vyresniojo specialisto“ statusą. Viešosios įdarbinimo tarnybos darbuotojai (kurie yra pagrindiniai orientavimo teikėjai) dalyvauja 10 savaičių trukmės mokymų programoje. Mokytojams ir patarėjams sertifikatus išduoda ir kelios privačios organizacijos (pavyzdžiui, „Valstybinio suaugusiųjų švietimo instituto“ sertifikatas ar ECGC¹ studijų programa Donau-Universität Krems).

5.3 Orientavimo įstaigoms privalomi kokybės sertifikatai

Iš esmės galima išskirti Lietuvą, kurioje bendri kokybės sertifikatai jau galioja, ir kitas šalis partneres, kuriose sertifikatai galioja tik iš dalies (Graikijoje ir Lenkijoje tik valstybinėms įstaigoms, Austrijoje mokytojams, dirbantiems viešosios įdarbinimo tarnybos finansuojamuose mokymuose).

Lietuvos nacionalinė vertinimo komisija reguliuoja profesinio orientavimo paslaugų, kurias teikia kelios valstybinės ir privačios įstaigos, kokybę. Tai galioja personalui (žinios, sugebėjimai, darbo patirtis), infrastruktūrai, informacijai ir klientams pateikiamai medžiagai (leidiniai apie profesijas, t.t.), naudojamiems metodams (pvz. klientų poreikių ir lūkesčių įvertinimas).

Kaip jau buvo aprašyta ankstesniame skyriuje, profesiniai mokytojai ir patarėjai, dirbantys Lenkijos viešajame įdarbinimo institute, turi turėti bent patarėjo profesiniais klausimais sertifikatą, kad galėtų vykdyti profesinio orientavimo ir mokymo priemones (kaip jau buvo minėta, patarėjai-praktikantai gali dirbti tik prižiūrimi sertifikuoto profesinio konsultanto).

Graikijoje tik viešosios įdarbinimo tarnybos teikiamos orientavimo paslaugos turi atitikti tam tikrus kokybės reikalavimus, keliamus infrastruktūrai, įrangai ir personalui.

¹ Taip pat žr.: <http://www.ecgc.at/>. ECGC (Europos karjeros orientavimo sertifikatas) yra paremtas MEVOC kompetencijų standartais, taikomais konsultantams karjeros klausimais, ir patvirtinančiais jų oficialiai ir neoficialiai įgytas žinias ir sugebėjimus.

Kitos šalyse partnerėse (Bulgarijoje, Turkijoje, Austrijoje) kol kas nėra visoje šalyje taikomų kokybės sertifikatų. Bulgarijoje licencija privaloma tik profesionaliems mokytojams, bet ne orientavimo personalui. Turkijoje ir Austrijoje taikomi tik bendri kokybės standartai, pavyzdžiui, ISO 9000 kokybės valdymo sistema ir Bendras kokybės valdymas, tačiau jie yra nepakankamai pritaikyti orientavimui. Turkijos profesinio kvalifikavimo valdžios institucija šiuo metu renka profesinius standartus, kurie bus profesinės kokybės standartų pagrindas. Austrijoje dvi privačios įstaigos sukūrė arba taiko kokybės standartus: „Mokymų akademija“, kuri išduoda sertifikatus ir teikia mokymų programą suaugusiųjų švietimo mokytojams (standartą sudaro 7 privalomos kompetencijos: didaktika, vadyba, mokymo teorija, konsultavimas, informacijos valdymas ir bibliotekinė kystė, socialinės ir asmeninės kompetencijos) ir jau minėtas „Europos konsultavimo karjeros klausimais sertifikavimas“ (ECGC), kuris taikomas keletu mokymų teikėjų.

6 Kokybės programos tęstiniam grupių mokymui

Kokybės programos veikia daugelyje šalių partnerių (Austrijoje, Lietuvoje, Lenkijoje, Graikijoje, Bulgarijoje). Lenkijoje, Graikijoje ir Bulgarijoje mokytojai/patarėjai, dirbantys valstybinėse įstaigose (dažniausiai viešojoje įdarbinimo tarnyboje), turi atitikti tam tikrus kokybės kriterijus. Be to, Graikija ir Bulgarija yra įkūrusios patvirtinimo centrus, kuriuose vertinami ir sertifikuojami profesinio mokymo ir orientavimo teikėjai. Austrijoje veikia kitokios kokybės laidavimo programos ir standartai.

Lietuvoje grupių konsultavimo kokybės laidavimas yra paremtas šiomis trimis kokybės programomis: Profesinių sprendimų priėmimo ir mokymų planų programos (grupių orientavimui), sugebėjimų konkuruoti darbo rinkoje vystymo programos ir pasitikėjimo savimi ir darbo paieškos gerinimo programos.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, visi mokytojai/konsultantai, dirbantys Lenkijos valstybinėje įdarbinimo tarnyboje turi būti sertifikuoti orientavimo konsultantai. Privačios įstaigos naudoja skirtingas kokybės laidavimo procedūras. Pavyzdžiui, „Profesinio orientavimo vertinimo skalė“, kurioje didžiausias dėmesys skiriamas konsultanto pasitikėjimui savimi.

Turkijoje viešoji įdarbinimo tarnyba užtikrina kokybę vertindama mokytojų žinias, sugebėjimus ir patirtį, taip pat naudoja mokymų infrastruktūros kriterijus, tačiau šalyje nėra specialiai orientavimui skirto kokybės sertifikato.

Kokybės laidavimas Graikijoje ir Bulgarijoje yra gerai išvystytas. Graikijoje visi orientavimo teikėjai yra vertinami ir prižiūrimi Nacionalinio profesinių mokymų patvirtinimo centro (jį valdo Darbo ir socialinės apsaugos ministerija). Kokybė yra užtikrinama patvirtinant profesinio mokymo centrus ir sertifikuojant jų personalą. Be to, yra įtvirtinta patvirtinimo centrų veiklos nuolatinio stebėjimo ir vertinimo sistema. Bulgarijoje yra nustatyta privalomoji kokybės programa visiems profesinio mokymo teikėjams. Kokybės programą sudaro personalui taikomi standartai (kvalifikacija, sugebėjimai ir t.t.) ir pagrindinės mokymų sąlygos.

Kaip jau buvo minėta dviejuose skyriuose prieš tai, Austrijoje dar nėra visoje šalyje taikomų standartų mokymams ir orientavimui. Keletas valstybinių ir privačių įstaigų nusistatė savo standartus. Viena iš svarbiausių kokybės laidavimo „programų“ yra jau minėti Austrijos viešosios įdarbinimo tarnybos kokybės standartai. Be to, kelios kitos privačios ir valstybinės įstaigos sukūrė kokybės programas: Profesinių patarėjų asociacija sudarė mokytojų kvalifikacijos kokybės standartus, Privačių darbuotojų sąjunga sudarė mokytojų ir mokymo medžiagos kriterijus, Suaugusiųjų švietimo centrų asociacija išleido kriterijų vadovėlį, Austrijos karjeros konsultantai sudarė

savo nariams taikomą kokybės laidavimo programą, Švietimo ir karjeros konsultantų asociacija sudarė kokybės programą mokytojams, Austrijos profesinio mokslų tyrimų institutas sukūrė išorinio kokybės laidavimo sistemą orientavimo įstaigoms.

6.1 Kokybės padėtis grupių orientavime

Nors daugelis šalių yra sukūrusios kokybės programas mokymams ir orientavimui, specialiai grupių orientavimui pritaikytų kokybės standartų vis dar trūksta. Tuo metu visose šalyse partnerėse orientavimo paslaugų paklausa vis didėja.

Lietuvoje Vytauto Didžiojo universitetas, siekdamas pagerinti konsultantų kompetenciją, sudarė „Profesionalių patarėjų profesiniais klausimais kvalifikacijos tobulinimo programą“. Lenkijoje nacionalinės politikos kūrėjai nori įkurti nacionalinius ir regioninius „Jungtinius profesinio konsultavimo centrus“, kad būtų standartizuota visų profesinio mokymo įstaigų veikla ir teikiamos paslaugos. Tai taip pat turėtų teigiamą poveikį teikiamų paslaugų kokybei. Austrijoje ir Turkijoje atlikti tyrimai rodo, kad grupių orientavimo kokybė labiausiai priklauso nuo šių kriterijų: grupės dydžio ir vienodumo (kuo mažesnė ir vienodesnė, tuo geriau), mokytojų kvalifikacijos (kurie turėtų būti specialiai apmokomi dirbti su grupėmis), klientų motyvacijos ir tikėjimo sėkmingu mokymų rezultatu. Be to, klientų įsidarbinimas neturėtų būti vienintelis mokymų pasisekimo rodiklis.

6.2 Problemos sistemos ir meta-lygmenyje

Šioje temoje bus aptariamos pagrindinės šalių partnerių problemos.

Didelė problema kai kuriose šalyse yra aiškios nacionalinės orientavimo politikos nebuvimas. Tai reiškia, kad pagrindinių orientavimo paslaugų teikėjų veikla nėra arba yra nepakankamai kontroliuojama, o komunikacija tarp viešosios įdarbinimo tarnybos, mokymo įstaigų, mokytojų ir klientų yra nepakankama.

Kita rimta problema yra nepakankama patarėjų karjeros klausimais kvalifikacija. Mokytojų/ konsultantų darbo sąlygos taip pat yra svarbi problema daugelyje šalių partnerių. Konsultantams dažnai trūksta kontrolės ir tęstinių mokymų, jų algos yra per mažos, arba nemokama už pasiruošimą mokymams ir už darbą mokymams pasibaigus (pavyzdžiui Austrijoje).

Kitos problemos yra nepakankami mokymų medžiagos kokybės standartai, nuolatinio finansavimo nebuvimas (kuris yra susijęs su dempingu tarp Austrijos profesinių mokymų teikėjų) ir orientavimo paslaugų bei klientams pateikiamos medžiagos standartizavimo trūkumas. Apklausti mokytojai/konsultantai teigia, kad reikėtų skatinti IKT naudojimą orientavimo priemonėse. Turkijoje, dėl staigių pasikeitimų darbo rinkoje, trūksta mokytojų tam tikrose profesijos srityse.

Mokytojai/konsultantai keliose šalyse (pavyzdžiui Austrijoje ir Turkijoje) teigia, kad orientavimo paslaugos turėtų būti geriau pritaikytos tam tikroms grupėms (pagyvenusiems bedarbiams, į darbo rinką grįžtančioms moterims, neįgaliesiems). Prisitaikymas prie tam tikrų tikslinių grupių yra ypač sunkus, nes dauguma orientavimo paslaugų teikėjų didžiausią dėmesį skiria įsidarbinančiųjų skaičiui ir neskiria pakankamai lėšų nuosekliam orientavimo procesui.

6.3 Specialistų patarimai kokybės gerinimui

Šiame skyriuje bus pristatyti galimi sprendimai aukščiau išvardintoms problemoms skirtingose šalyse partnerėse.

Orientavimo paslaugų teikėjai turėtų nustatyti tam tikrus reikalavimus mokytojams/konsultantams, dirbantiems su grupėmis (pavyzdžiui grupės

psichologija, grupės dinamika, t.t.). Be to, turėtų būti taikoma sistemiška kontrolė. Planuojant orientavimo kursus reikėtų atsižvelgti į konsultantų patirtį, lūkesčius ir poreikius. Turėtų būti sudaromi tikslūs ir išsamūs profesijų „patarėjas profesiniais klausimais“ ir „profesinis mokytojas“ aprašai, kad būtų galima nustatyti kokius sugebėjimus, kompetencijas ir žinias turi turėti asmuo, kad galėtų įvykdyti darbe keliamas užduotis. Ilgainiui šie aprašai turės teigiamos įtakos orientavimo proceso standartizavimui.

Sprendžiant koordinavimo ir bendradarbiavimo problemas kai kuriose šalyse partnerėse, padėti galėtų nacionaliniai koordinavimo centrai (kurie bus įkurti Lenkijoje). Šie centrai koordinuotų orientavimo veiklą mokyklose, universitetuose, viešosiose įdarbinimo tarnybose, bei privačių agentūrų ir įstaigų, teikiančių sociopsichologijos paslaugas, vykdomą veiklą. Tuo pat metu centrai būtų atsakingi už nacionalinės orientavimo politikos (kurią nustato atsakingos ministerijos) vykdymą. Be šių konkrečių kokybės problemų, politikos kūrėjai turėtų supažindinti visuomenę ir atitinkamas įstaigas (pvz. mokyklas) su orientavimu.

Orientavimo priemonės turėtų būti kuriamos lanksčiai, kad būtų galima jas pritaikyti prie tam tikrų grupių poreikių, besikeičiančių sąlygų ir besikeičiančios darbo rinkos situacijos. Pritaikant reikėtų atsižvelgti į konsultantų ir klientų atsiliepiumus. Ilgainiuiose mokymuose dalyvaujantys klientai turėtų turėti galimybę pasirinkti tam tikrus kursus savo nuožiūra. Tai padidintų klientų motyvaciją ir padėtų išvengti bereikalingo mokymo.

Siekiant teikti aukštos kokybės orientavimą, yra būtinas nuolatinis ir sistemingas tobulėjimas. Lenkijoje Augustyn Bańka (Nikolajaus Koperniko universitetas) sukūrė „Profesinio orientavimo kokybės vertinimo skalę“, kuri vertina mokytojų/konsultantų sugebėjimus ir trūkumus.

Kalbant apie finansavimą, nuoseklus finansinių resursų planavimas yra ypatingai svarbus. Orientavimo paslaugų teikėjai turėtų dalį biudžeto skirti mokytojų kontrolei ir tolesniam jų mokymui. Mokymo įstaigos turėtų užtikrinti geras mokytojų darbo sąlygas. Tai galima padaryti samdant mokytojus kaip įstaigos darbuotojus (o ne kaip laisvai samdomus mokytojus), tuomet būtų užtikrinta jų saugesnė finansinė padėtis, arba galima jiems mokėti daugiau (galima vieną mokymo valandą užskaityti kaip dvi darbo valandas). Tai padarytų įmanomais mokytojų pasiruošimą mokymams ir jų galutinį apdorojimą.

7 Galiojantys kokybės standartai grupių orientavime

Kaip jau buvo minėta 5.1 skyriuje, daugumoje šalių partnerių yra keletas kriterijų ir standartų rinkinių, tačiau jie nėra standartizuoti (Lietuvoje, Bulgarijoje, Lenkijoje, Austrijoje ir Turkijoje). Nors kokybės standartai šiose šalyse jau yra nustatyti, jie nėra taikomi visoje šalyje (dažniausiai taikomi tik valstybinėms įstaigoms, išskyrus Graikiją). Graikijoje visi orientavimo paslaugų teikėjai turi laikytis nacionalinių kokybės standartų ir yra nuolat kontroliuojami.

Lietuvoje Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Vytauto Didžiojo universitetu sudarė kokybės standartus profesiniam informavimui, konsultavimui ir konsultantų mokymui (įskaitant ir informavimo, konsultavimo ir orientavimo IT sistemos standartą). Šiuose standartuose pateikiamos metodologijos rekomendacijos mokytojams/konsultantams ir mokymo programa konsultantams. Be to, buvo sukurtas profesinio informavimo ir konsultavimo „veiklos gidas“ (panašus į „Informavimą ir konsultavimą karjeros klausimais“, sukurtą projekte „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir realizavimas“).

Lenkijoje, „Profesijų klasifikavime“ yra nustatyti kitokie bendrieji orientavimo/konsultavimo kokybės standartai (nustatyti Darbo ir socialinių reikalų instituto, užsakyti Darbo ir socialinės politikos ministerijos). Kaip jau buvo minėta, konsultantai, dirbantys valstybinėse įstaigose, turi atitikti tam tikrus reikalavimus, nustatytus darbo rinkos tarnybų ir institucijų. Šių standartų taikymas visiems orientavimo teikėjams būtų pirmas žingsnis link standartizavimo.

Bulgarijoje buvo sukurta keletas orientavimo priemonių kokybės standartų, pavyzdžiui, „Profesinio orientavimo veikla“, „Įstaigų, teikiančių mokymo paslaugas licencijavimo“ standartai ir „Profesinius mokymus teikiančių įstaigų registras“ (visi standartai yra šalies įstatymų dėl profesinio mokymo dalis). Kitas taikomų standartų rinkinys yra „Tarptautinis visuotinės karjeros plėtros padėjėjo“ sertifikatas. Kadangi yra keletas standartų, pagrindinė užduotis yra jų taikymas visos šalies orientavimą teikiančiose įstaigose. Be to, sertifikuojami turėtų būti ir tie mokytojai/patarėjai, kurie įgijo savo žinias neoficialiai.

Austrijoje situacija yra panaši kaip ir Lenkijoje bei Bulgarijoje. Austrijos viešoji įdarbinimo tarnyba nustatė kriterijus, taikomus vertinant paraiškų konkursus. Šie kriterijai taip pat atstoja kokybės standartus, nes viešoji įdarbinimo tarnyba yra pagrindinė orientavimo paslaugų teikėja ir iniciatorė Austrijoje.

Graikijoje jau yra nustatyti nacionaliniai kokybės standartai, kurie turi būti taikomi valstybinėse ir privačiose įstaigose (kurios taip pat yra prižiūrimos Nacionalinio profesinių mokymų akreditavimo centro).

Turkijoje dar nėra sukurtų profesiniam orientavimui pritaiktų kokybės standartų. Todėl naudojami bendresni kokybės standartai, pavyzdžiui, Turkijos standartų instituto (valstybinė organizacija) sertifikatai, Kokybės valdymo sistemos ir Bendras kokybės valdymas.

8 Kokybės gerinimo pastangos ir atskiros kokybės programos

Apskritai įvairios įstaigos visose šalyse partnerėse bendradarbiauja orientavimo srityje. Todėl standartizavimas ir bendradarbiavimas yra svarbios problemos orientavime.

Lietuva sudarė „Karjeros informavimo ir konsultavimo gidą“ (kuris jau buvo minimas ankstesniame skyriuje), kurio tikslas yra standartizuoti profesinių mokytojų/konsultantų kvalifikaciją, kompetenciją ir sugebėjimus. Gide taip apibrėžiami reikalavimai „Karjeros informavimo centrams“ (įkurtuose visoje Lietuvoje).

Panašiai kaip ir Lietuva, Lenkija sudarė kokybės programas ir metodus, skirtus arba nuolatinei orientavimo įstaigų teikiamų paslaugų kontrolei ir vertinimui (pvz. Europos kokybės valdymas), arba mokytojų/konsultantų vertinimui ir kontrolei (pavyzdžiui „trijų lygių grįžtamasis ryšys“, kuriame klientai, vadovai ir kolegos pateikia atsiliepimus mokytojams/konsultantams). Graikija taip pat nusprendė vykdyti platų orientavimo įstaigų ir teikėjų visoje šalyje vertinimo tyrimą (tyrimą užsakė Nuolatinio švietimo ir religinių reikalų ministerija). Dar vienas svarbus kokybės tobulintojas yra Graikų konsultavimo ir orientavimo bendrija, kuri atlieka mokslinius tyrimus orientavimo sektoriuje.

Turkijoje orientavimo standartizavimas prasidėjo neseniai. Kad būtų galima standartizuoti orientavimo priemones ir mokytojų kompetenciją bei pasirėngimą, orientavimo įstaigose reikia nustatyti profesijų standartus.

Bulgarijoje mokymo įstaigos tik neseniai pradėjo kurti savo vidinius kokybės standartus. Juos sudaro mokymo medžiagos, mokytojų kvalifikacijos ir mokymo

patalpų įrangos standartai. Plati ES veikla ir projektai yra labai svarbūs Bulgarijoje (ir Turkijoje), nes padeda kurti profesinio orientavimo kokybės standartus.

Pastaraisiais metais Austrijoje kelios valstybinės ir privačios įstaigos sudarė kokybės programas ir standartus. Svarbus yra „Mokymų akademijos“ sertifikatas (jau minėtas 4.3 skyriuje), kuris yra suteikiamas mokytojams, dirbantiems suaugusiųjų švietimo sektoriuje, pagal 7 apibrėžtas kokybės sritis (didaktiką, vadybą, mokymo teoriją, konsultavimą, informacijos valdymą, bibliotekininkystę, socialinius ir asmeninius sugebėjimus). Taip pat svarbi yra jau minėto Europos karjeros konsultavimo sertifikavimo sudaryta „standartizuota ir įvairiose šalyse taikoma sertifikavimo sistema“, patvirtinanti oficialiai ir neoficialiai įgytas karjeros konsultantų žinias, sugebėjimus, kompetenciją. Be to, Profesinė konsultantų asociacija nustatė kokybės standartus mokytojų kvalifikacijai (nuo 2001 metų); Suaugusiųjų švietimo centrų asociacija išleido orientavimo kokybės kriterijų vadovėlį (patys kriterijai, kokybės gerinimo ir laidavimo priemonės); Austrijos karjeros orientavimo konsultantų sąjunga sudarė kokybės laidavimo programą, kuri yra taikoma visiems jos nariams. Gana panaši yra švietimo ir karjeros konsultantų asociacijos kokybės programa mokytojams.

Austrijos profesinio švietimo tyrimų institutas sukūrė išorinio kokybės laidavimo sistemą profesinį orientavimą teikiančioms įstaigoms. Kita svarbi visuomeninė įstaiga yra Privačių darbuotojų sąjunga, sukūrusi kokybės programą, skirtą nustatyti mokytojų ir mokymuose naudojamų priemonių kokybės apibrėžimus ir kriterijus.